

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden küldemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

ELŐFIZETESI ÁR: egész évre 6 frt (12 korona), fél évre 3 frt (6 korona). HIRDETÉSEK DÍJA: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyeg-díj minden hirdetésnél külön 30 kr. Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője RÓZSA SÁNDOR főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

Az életbeléptetés stádiuma.

Folyó évi június 29-én — 2020. sz. alatt — a miniszterelnök aláírásával, egy igen fontos rendelet jelent meg a hivatalos közlönyben, melyben elrendeltetik, hogy a házassági jogról szóló 1894: XXXI. t.-cz. f. évi október 1-ső napján lép hatályba. Ennek következtében egyidejűleg hatályba lépnek az állami anyakönyvekről szóló 1894: XXXIII. t.-czikknek a házasságok kihirdetésére, a házasságkötésnél való közreműködésre és a házassági anyakönyvek vezetésére vonatkozó rendelkezései, valamint a gyermekek vallásáról szóló 1894: XXXII-ik t.-czikk is.

Az anyakönyvvezetők a születések és halálesetek nyilvántartására és tanúsítására vonatkozó működésüket f. évi október 1. napján kezdik meg.

Ezen rendelettel tehát az u. n. egyházpolitikai törvények a gyakorlatban a megvalósulás stádiumába léptek.

Nagy terjedelmű, csaknem egy kötetre terjedő közlemények állanak rendelkezésünkre. Mindnyájunknak ismernünk kell azok tartalmát, át kell azt tanulmányoznunk. Ezek teljes megismerése nélkül nem értenők meg egyházi hatóságaink azon rendelkezéseit sem, melyek nem sokára meg fognak jelenni egyházhatósági útasításul lelkészek és világiak számára.

A miniszteri útasításokat lapunk egész terjedelmében nem közölheti; egynek azonban, nevezetesen a belügyminiszter azon útasításának, mely az állami anyakönyvek vezetése tárgyában 60,000. sz. a. bocsáttatott ki, tartalmát ez alkalommal megismertetjük.

Az olyan anyakönyvvezető, a ki nem tölt be oly egyéb közhivatali állást, melyben eskü alatt szolgál, működésének megkezdése előtt a főispán kezébe esküt, ha pedig az eskü meggyőződésével ellenkezik, eskü helyett ünnepélyes fogadalmat tesz. Az anyakönyvvezető,

a hatáskörébe tartozó teendőkre nézve közhivatalnoknak tekintetik és teendőinek pontos, szabályszerű és a törvénynek megfelelő teljesítéseért büntetőjogilag és fegyelmileg felelős.

Az a.-k.-vezetőre vonatkozó rendelkezések általában az anyakönyvvezetőhelyettesre is kiterjednek.

Az a.-k.-vezető a saját személyére, házastársára vagy szüleire vonatkozó anyakönyvvezetői teendőket maga nem végezheti.

Az a.-k.-vezető az anyakönyvekbe való bejegyzéseket hivatalos helyiségében köteles végezni.

A születésekről és halálesetekről minden anyakönyvvezető, a házasságokról pedig csak azok vezetnek anyakönyvet, a kiket a belügyminiszter a házasságkötésnél való közreműködéssel és házassági anyakönyvvezetéssel megbíz.

Az a.-k.-vezető mindennap — vásár- és ünnepnapokat sem véve ki — meghatározott hivatalos órákat köteles tartani. Ezeket a közigazgatási bizottság állapítja meg.

Az a.-k.-vezetőnek kötelessége a születés vagy haláleset bejelentésénél, valamint a házasság megkötésekor az érdekeltet figyelmeztetni fennálló vallási kötelemeikre és egyáltalában kerülnie kell minden oly cselekvést, mely a feleknek arra a fellevésre szolgáltatathatna tápot, hogy az állami a.-könyvekben történő bejegyzés őket vallási kötelemeik alól feloldja.

Törvény szerint a születést: a születéstől számított egy hét alatt; a halálozást: legkésőbb a legközelebbi hétköznapon s a gyermek utónevét (ha az a bejelentés idején még nem volt megállapítva) be kell jelenteni. A rendelet a bejelentések elmulasztása esetén követendő eljárást megszabja.

Az a.-k.-vezető hivatalos helyisége mikép legyen felszerelve — meg van állapítva. A felszereléshez tartozik: a hivatalos pecsét, a hirdető tábla, a házasságkötéskor viselendő hivatalos jelvény. A hivatalos helyiség mulatságra vagy üzleti czélokra szánt helyiségben nem lehet. A hivatalos helyiséget „Magyar kir. Anyakönyvvezető” felírással kell ellátni.

Az anyakönyvek, iratok, a pecsét lehetőleg tűzmentes helyen őrizendők.

Az anyakönyvekbe való bejegyzésre kizárólag a belügyminiszter által kiszolgáltatott űrlapok használhatók.

Azok a születések és halálesetek, mely 1895. okt. 1-seje előtt történtek, azonban a felekezeti a.-könyvbe

a nevezett napig be nem jegyeztettek — az állami anyakönyvbe jegyzendőek be.

A születés, házasság vagy halál bejegyzése (alapbejegyzések) az a.-könyvi lap nyomtatott szövegének kitöltése által történik.

A már bejegyzett születésre, házasságra vagy halálra vonatkozó helyesbítések, utólagos bejegyzések, kiigazítások mindig az a.-könyvi lap szélére irandók.

Kívánatos, hogy a bejegyzéseket az a.-k.-vezető sajátkezűleg teljesítse.

Az A. T. (anyakönyvi törvény) kötelezi az anyakönyvvezetőt, hogy a bejegyzés teljesítése végett előtte megjelentek személyazonosságáról magának meggyőződést szerezzen. A rendelet a módot körülírja. Ezek alapján nem lehet helye annak, hogy az jegyeztessék be, hogy a megjelent egyén az a.-k.-vezető előtt ismeretlen.

Hét éven aluli gyermek bejelentő gyanánt nem fogadható el.

A bejegyzést a bejelentés alkalmával azonnal fogadatosítani kell. De elhalasztásnak is helye van, például, ha oka van kételkedni a bejelentés helyességében, ha az adatok tökéletlenül vagy hiányosan jelentettek be. A bejegyzések a legnagyobb pontossággal és a törvényben előírt alakszerűségek szigorú betartásával fogadatosítandók. A bejegyzéseknél a külső csín és tisztaság megőrzendő. Rövidítésekkel élni egyáltalában tilos (tehát „ref. vallású“ bejegyzést nem szabad tenni „reformált vallású“ helyett, vagy épen „ev. ref.“ rövidítést nem szabad használni). A vallások megjelölésének egyöntetűsége végett ugyanis az egyes vallások következőleg iratnak be: római katolikus, görög katolikus, görög keleti, evangélikus református, ágostai evangélikus, unitárius, izraelita.

A születések és halálozások idejének megjelölésében az éven és hónapon és napon kívül a nap szaka és az óra is megjelölendő. Mikor a perczek is fontossággal bírnak (például, gyorsan egymásra következő ikerszületéseknél), a perczeket is külön meg kell említeni. (Mikor a miniszteri rendelet ezt a nagy pontosságot előírja, a fátum azt a bohókás játékot úzi vele, a törvényhozói éberség gyönyörű illusztrálására, hogy (a bejegyzéseknél példákat is hozván fel) ilyen példákat szolgál: „az 1860. évi január hó 25-én született, 1895. december 1-én elhunyt egyén tehát az anyakönyvbe, mint 25 (huszonöt, *kiirva!*) éves jegyzendő be.“ Óh, törvényhozói bölcsesség és csalatkozhatlanság!)

Nagy gondot kell fordítani a családi és utónevek pontos, világos és teljes kiírására. A főnemesi rang (báró, gróf stb.) mindig, a nemesi előnév kívánatra bejegyzendő. Egyéb czimezések (úr, úrnő, tekintetes, nagyságos stb.) feltétlenül mellőzendő.

Mikor a bejegyzés megtörtént, akkor azt az anyakönyvvezető felolvasni s ha a megjelentek magyarul nem értenek, nekik általuk értett nyelven megmagyarázni vagy magyaráztatni köteles. A bejegyzés a megjelentek által aláírandó. Mindezt a bejegyzés záradékában meg kell említeni.

Hogy az a.-könyvi bejegyzés alapjául írásbeli bejelentés, hivatalos közlés (például, ha szülházakban, kórházakban, dologházakban stb. történt születésről vagy halálozásról van szó) mely esetekben fogadható el — a rendelet 12 pontban sorolja el.

Három hónapon túl terjedő késedelemmel tett bejelentést az a.-k.-vezető ezen bejelentés alapján nem teljesíthet, hanem az esetet a felügyelő hatóságnak bejelentni és csak e hatóság engedélyének megérkezésekor teszi meg a bejegyzést.

Az anyakönyvek mindkét példánya évenként decz. 31-én lezárandó. A záradékban az a.-könyvben foglalt bejegyzések számát ki kell tüntetni.

A másodpéldányt az a.-könyvvezető január 15-ig a felügyelő hatósághoz beterjeszteni tartozik.

Az a.-könyvi kivonatok épen olyan űrlapokon adatnak ki, mint a milyeneken a bejegyzések történtek.

Anyakönyvi kivonat kiállításáért az a.-könyvvezető egy korona díjat szedhet. Ha a kivonat kiállítása több évi anyakönyvek átvizsgálását teszi szükségessé, minden év után még egy fél korona számítható; négy koronánál többet felszámítani nem szabad.

A születési, házassági vagy halotti anyakönyvekből kiadott kivonatok ívenként egy korona bélyegilleték alá esnek.

A bélyegmentesség esetei részletesen elsoroltatnak.

Az anyakönyvvezető betűrendes tartalomjegyzéket (névmutató) vezet, az iratokat pedig évről-évre összegyűjteni köteles.

A *születési a.-könyv* vezetésére vonatkozólag különös határozatok szolgálnak. Ezek szerint:

A születés legkésőbb a születéstől számított egy hét alatt jelentendő be. A halva szülöttek vagy szülés közben elhaltak a legközelebbi hétköznapon jelentendők be.

A bejelentésre vonatkozó kötelezettség fokozatosan így van megállapítva: a) a törvényes atya; b) a szülésnél közreműködött bába; c) a szülésnél segédkezett orvos; d) mindazok, a kik a születésnél jelen voltak; e) az, kinek lakásában a születés történt; f) az anya, mihelyt erre már képes.

A bába a törvénytelen gyermek születésének bejelentésére első sorban köteles.

Közintézetekben történt születések bejelentése, az intézet előljáróságának kizárólagos kötelességét képezi. Ilyen közintézetek például: a szülházak, kórházak, dologházak stb.

A születési anyakönyvbe rendszerint csak a törvényes atyára vonatkozó adatok veendőek be. Törvénytelen gyermek természetes atyja rendszerint nem jegyzendő be az anyakönyvbe; akkor azonban, ha a természetes atya a gyermek a születés bejelentésekor az a.-könyvvezető előtt személyesen magának ismeri el, ily esetben az űrlapon a „törvényes“ szó áthúzendó és helyébe „természetes“ irandó.

A gyermek nemének megjelölésére „fiu“ és „leány“ szavak használandók.

Az a.-könyvvezetőnek feladata odahatni, hogy a gyermeknek az állami születési anyakönyvbe beírt utó neve vagy nevei a keresztelekor nyert névvel vagy nevekkal megegyezzenek.

A vallás bejegyzéséről szóló 57. §. kiválóan érdekelhet minket.

Különösen figyelembe kell tartani az a.-könyvvezetőnek azt, hogy az A. T. a „törvényesen elismert vallásfelekezetek“ elnevezése, mint gyűjtő név alatt, úgy a *törvényesen bevett*, mint a *törvényesen elismert* vallásfelekezeteket érti. Törvényesen bevett vallásfelekezetek ez idő szerint: a róm. kath., görög kath., görög keleti, ev. református, ágostai evangélikus és unitárius vallásfelekezetek; törvényesen elismert vallásfelekezet az izraelita vallásfelekezet.

Ha már most a házasság, melyből a gyermek született, 1895. okt. 1. előtt kötött: akkor, ha a szülők egy vallásúak, a szülők közös vallása jegyzendő be a gyermek vallása gyanánt. Ha a szülők különböző bevett ker. vallásfelekezetekhez tartoznak: a

fiu-gyermek atyjának, a leány gyermek anyjának vallására jegyzendő be.

Ha a házasság 1895. okt. 1. után kötött, akkor ha a szülők között a házasság megkötése előtt a gyermekek vallása iránt *kir. közjegyző, kir. járásbíró, polgármester vagy főszolgabíró előtt, a megállapított alakszerűségek mellett megegyezés jött létre*, a gyermek vallása ezen megegyezés szerint jegyzendő be.

Ha a gyermek szülei a házasság megkötése előtt gyermekeik vallása iránt megegyezésre nem léptek, akkor a fiu atyjának, a leány anyjának vallására jegyzendő be. Ha később az egyik házastárs a másik házastárs vallására tér át, az *ezután születő gyermek* a szülők közös vallására jegyzendő be.

Ha a szülők valamelyike más vallásra tér át, mint melyet előbb követett: a 7-ik életévét még be nem töltött saját sámbeli gyermek vallása ennek folytán megváltozik.

Törvénytelen gyermek anyjának vallására jegyzendő be. Ha a 7-dik életévét még be nem töltött, kir. leirattal törvényesített vagy az atya által elismert fiu vallása az atya kívánságára megváltozik, ez a körülmény a születési anyakönyvi lap szélén feljegyzendő. Ha a 7-dik életévét még be nem töltött törvénytelen gyermek anyja és természetes atyja *utólag házasságra lépnek*, ez a körülmény az anyakönyvben feljegyzetik s ha a gyermek vallása szülőinek utólagos házassága következtében megváltozik: ezt az utóbbi körülményt szintén fel kell jegyezni.

Lelenczek, s általában oly gyermekek, kiknek szülője nem tudatik, annak vallására jegyzendők be, a ki őket felfogadta. Ha lelenczházba adattak s az intézet valamelyik vallásfelekezeté, azon felekezet vallására jegyzendők be. Ha ezen esetek egyike sem fordul elő, az ily lelenczek azon vallásra jegyzendők be, mely a találás helyén többségben van.

Iker vagy többes születés esetében, ha a bejelentő a születések sorrendjéről pontosan számot adni képes, minden egyes gyermek külön jegyzendő be az anyakönyvbe.

Halva született vagy szülés közben elhalt gyermeknek a születési a.-könyvbe való bejegyzésénél a gyermek utóneve nem jegyezhető be, minthogy az ilyen gyermek utónevet nem kaphatott. A halotti a.-könyvbe azonban ezt is be kell jegyezni. De ha bizonyos, hogy a halva szülött 7 hónapnál rövidebb ideig volt az anya méhében, nem jegyzendő be sem a születési, sem a halotti a.-könyvbe.

Talált újszülött gyermekről a községi előljáróság adja meg az értesítést.

Törvénytelen gyermek elismerésének, utóházasságnak, a leszármazásra vonatkozó birói ítéletnek, kir. leirattal való törvényesítésnek, örökbe fogadásnak, névváltoztatásnak, külföldön történt születéseknek mily módon való bejegyzéséről rendelkeznek a későbbi szakaszok.

A következő fejezet pedig a *halotti anyakönyv* vezetéséről intézkedik.

Minden haláleset legkésőbb a legközelebbi hétköznapon jelentendő be. Vasárnap a bejelentési kötelezettség szünetel, de vasárnapon is szabad a halálesetet bejelenteni; ünnepeken a bejelentési kötelezettség nem szünetel.

A bejelentési kötelezettség a következő fokozatban van megállapítva: a) a családfő, b) a családtagok, c) az, a kinek lakásában a halálozás történt, d) a háztulajdonos, ha a házban lakik.

A halál okának is be kell jegyezteni; ha ezt nem sikerül megállapítani, az a.-könyvbe az jegyzendő be, hogy a halál oka ismeretlen.

Az anyakönyvi bejegyzés megtörténte után az a.-könyvvezető a halottvizsgálati bizonyítványra záradékot vezet, mely szerint ekkor és ekkor bejegyeztetett, és ezt hivatalos pecsétjével ellátja. A záradékolt és hivatalos pecséttel ellátott halottvizsgálati bizonyítványt a bejelentőnek az *eltemetés kieszközlésénél leendő felhasználás végett vissza kell adni*.

A temetés megtörténte után bejelentett halálesetről az a.-könyvvezető a bejegyzést meg nem teheti, hanem jelentést tesz a felügyelő hatósághoz. A bejegyzés csak ennek engedélye alapján történhetik.

A halva született vagy szülés közben elhalt gyermek, talált hulla, holtta nyilvánítás, halálbüntetés végrehajtása miképen jegyzendők be: az utasítás mindezekről körülményesen rendelkezik.

Külön-külön részek szólnak a véderő összeírásához szükséges adatok és a népmozgalmi statisztikai adatok szolgáltatásáról, a közigazgatásnál a közigazgatási hatóság által követendő eljárásról, s a mindkét példányban veszendőbe nem ent vagy használhatatlanná vált anyakönyvek pótlása körül követendő közigazgatási eljárásról. De ezen intézkedések már oly sajátzerűen az állami anyakönyvvezetőket illetik, hogy mindezekről e helyütt alig szükséges ismertetést adnunk.

Megjelent azután 27243. sz. a. a házasság kihirdetésénél, megkötésénél és anyakönyvvezetésénél követendő eljárás tárgyában kiadott *igazságügyminiszteri utasítás*. Szól ez a házasság kihirdetéséről, (a kihirdetés kifüggesztésének céljára sodronyszöveggel védett külön tábla szolgál, melyet ezen felirással kell ellátni: „Házassulók kihirdetése.” A kifüggesztett hirdetést teljes 14 napon át kell a kihirdetési táblán hagyni.

A házasságot polgári tisztviselők előtt kell megkötni. Közreműködni jogosult: az a.-könyvvezető, a törvényhatóság első tisztviselője (alispán, polgármester) főszolgabíró, a rendezett tanácsu város polgármestere. A polgári tisztviselő a házasság megkötése után a házassulokat figyelmezteti, hogy a házasságnak előtte történt megkötésével vallási köteleseiknek még eleget nem tettek. *Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel bíró magyar állampolgárnak, továbbá külföldinek Magyarországon kívül kötött házasságáról*. A 91. §-ban van az kimondva, hogy a házasság kihirdetése és a házasság kötésnél való közreműködés díjmentes.

Külön rendelet jelent meg 1674. sz. a. a *gyermek*ek vallására vonatkozó megegyezések stb. alakszerűségeinek s azok anyakönyvi nyilvántartásánál követendő eljárásnak, s a *gyámhatósági beleegyezés mellett való áttérésnek szabályozása* tárgyában. (A bevett vagy törvényesen elismert különböző vallásfelekezetekhez tartozó házassulóknak gyermekeik vallására vonatkozó megegyezése a *kir. járásbíró, polgármester* vagy *főszolgabíró* által személyesen, vagy különös meghatalmazottjaik által jelentendő ki. (Azt nem értem, hogy a *közjegyző* miért maradt innen ki, mikor az anyakönyvvezetésére vonatkozó *belügyminiszteri* utasítás a *közjegyzőt világosan megemlíti?*)

Két szakaszból álló külön rendelet jelent meg a vallás- és közokt. minisztertől 1675. eln. sz. alatt, melyben ki van mondva, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a *keresztelési bizonylatok kölcsönös megküldése* tárgyában 1890. évi febr. 26-án 10086. sz. alatt kiadott rendelete 1895. évi októb. hó 1-ső napján *egész terjedelmében hatályát veszti*.

A híres februári miniszteri rendelet tehát, jövő októbertől kezdve *a papiroson sem létezik többé!*

Ugyancsak ebben a rendeletben kimondatik az is, hogy azok, a kik a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyikéhez sem tartoznak, az 1875. évi jan. 13. 563. sz. a. kiadott miniszteri körrendelet értelmében, gyermekeik vallása és nevelése tekintetében is azon vallásfelekezet híveinek tekintendők, *a melyhez azelőtt tartoztak.*

Megjelent még ezután az igazságügyminiszternek hat rendbeli rendelete, mind június 29-ről keltezte.

A 27241. számú, mely szerint mind az első fokú, mind pedig a felső fokú egyházi bíróságok *a folyamatban levő házassági és eljegyzési pereket az illetékes királyi törvényszékhez küldjék át.*

A 27200. számú, *a bírósági eljárásról* az esetben, ha az a.-könyvvezető valamely hivatalos cselekményt megtagad vagy valamely bejegyzést nem a felek kívánásának megfelelőleg teljesít. (A panaszt a járásbíróságnál kell előterjeszteni. Felfolyamodás esetén a kir. törvényszék végleg határoz.)

A 27199. számú, az újból összeállított anyakönyvek ellen beadott felszólamlások körül követendő *bírósági eljárás* tárgyában. (Erre akkor van szükség, mikor az anyakönyv mindkét példánya veszendőbe ment, vagy pedig használhatatlanná vált.)

A 27198. számú, a házasságkötést megelőző kihirdetés vagy a házasság kötésnél való közreműködés tárgyában hozott megtagadó határozat ellen megengedett *bírósági eljárásról.*

A 27197. számú, az állami anyakönyvek kiigazítása körül követendő *bírósági eljárás* tárgyában. (A kir. járásbíróság illetékes; a felfolyamodás felől a kir. törvényszék végleg határoz.)

A 27196. számú, mely a házassági jogról, az állami anyakönyvekről szóló t.-cikkek alapján kibocsátott igazságügyi miniszteri rendeleteknek, *Fiume városára* és kerületére való kiterjesztése tárgyában bocsátott ki. (Ott, a hol az útasítás a magyar nyelv kötelező használatát írja elő, Fiume városára és kerületére nézve az olasz nyelvnek, mint hivatalos nyelvnek használata van megengedve.)

Aurifaber.

TANÜGY.

Az országos középiskolai Tanáregyesület Kassán tartott XXIX. évi közgyűlése.

A hazai legtekintélyesebb és legnagyobb tanár-egyesület tagjai találkoztak e hó 2—5. napjain felső Magyarország csinos metropolisában, hogy XXIX. évi közgyűlésükön anyagi, erkölcsi és szellemi érdekeikről nyilvános eszmecsere tartva, a tanárvilág óhajait s ezzel együtt a közművelődés ügyét egy lépéssel előbbre vigyék. Bizvást mondhatjuk, hogy azon kimagasló eszmék és elvek, melyek egyfelől az elnöki remek megnyitó beszéd-ből felénk hangzottak, másfelől a memorandumszerű „Középiskolai tanárkérdés” című értekezés kapcsán felvettettek, az egész magyar tanárság körében osztatlan helyesléssel fognak találkozni. S ha a magyar tanárság ez irányadó eszméket és elveket munkásságának zsinórmértékéül elfogadja s azok szerint cselekszik is, akkor előhaladásának, anyagi és erkölcsi emelkedésének jog-alapját szerzi meg, s akkor azon igények, melyeket az

állammal s társadalommal szemben formál, úgyszólván maguktól érvényesülnek.

Azt a jogalapot pedig, melyről anyagi és társadalmi helyzetünk javítását biztosan kivívhatjuk, az elnöki megnyitó, igen helyesen, nem a tanári pálya és feladat eszményének nagy szavakkal való magasztalásában, nem is a kapaszkodásban, kegykeresésben, s a pártfogolások és meghunnyászkodások rendszerében találja fel, hanem a kérlelhetlen kötelességteljesítésben, mely ne legyen külső kényszer, hanem belső, lelkiismereti, alkut nem tűrő erő kifolyása. „Pályánknak, feladatunknak, kötelességünknek ilyen természetéből következik, hogy betöltésében az ügynevezett pontosság, követésében az u. n. állandóság magukban alig kielégítő: nemzetünk érdeke, mely ha szabad magamat így kifejeznem, közös lelkiismeretünkben szól hozzánk, azt követeli, hogy a teljes odaadás, a munkánkhoz való belső ragaszkodás, ha kell, a lelkes áldozatkészség vesztse el kivételességét, legyen mindennapivá közöttünk. Mert ne felejtjük el soha, hogy tanári kötelességünknek ilyen felfogásától és betöltésétől függ nemcsak művelődési munkánk sikere, hanem benne és általa állásunknak emelése, magunknak boldogulása.” Az elnöki beszéd e szép szavaival mi is azt hisszük, hogy a tanárság helyzetének javítására irányuló törekvéseiben alig mutatkozik célravezetőbb út annál, melyet ez az igazság jelöl meg előtte.

A megnyitó beszéd másik része az annyiszor hangoztatott tanári függetlenséggel foglalkozott. A rendíthetetlen kötelességteljesítés és a pályához való igaz ragaszkodás kifolyása lesz a függetlenségi szellem mind-abbban, a mi a tanár tudományos és paedagogiai meggyőződésére vonatkozik, melyre mai viszonyaink között tagadhatatlanul szükségünk van. „A függetlenség szelleme, melyről szólok — mondja Beöthy — összefér a legnagyobb tisztelettel a törvények, a szabályzatok s előljáróságok iránt; csak a meggyőződés felületességével, az alkudozó kegykereséssel s a pártfogolások rendszerébe való kész beilleszkedéssel nem fér össze. Hiszen az a tisztelet, mely független lélekből árad, a legőszintebb és leghajlíthatóbb tisztelet. A függetlenség e szellemének ápolása kétségkívül érdekében van közoktatás-ügyünk legfőbb vezetőségének, mely előtt szakkérdésekben csak befolyásolatlan véleményünknek lehet értéke stb.” Általában az egész beszéd most az ujjá szervezkedés stádiumában valóságos irányeszmékkel a tanár-egyesület életében új korszakot van hivatva nyitni, s a decentralizált egyesület vidéki körein áll, hogy ne legyen elhangzó szó a pusztában.

Beöthy elnök remek beszédét a szokásos üdvözlések előzték meg, utána a szünni nem akaró lelkes éljenzések és tapsok lecsillapultával következett a napi rend tárgyalása. A főtitkári és pénztárnoki jelentés örvendetes tudomásul szolgált. A pénztárnok jelentéséből megtudtuk, hogy az egyesület 1095 tagot számlál, a mi elég tekintélyes szám, noha a középiskolai tanárok $\frac{1}{3}$ része még mindig távol tartja magát az egyesülettől. Az sem épen örvendetes jelenség, hogy a tagoknak alig egy tizedrésze (125) jelent meg a közgyűlésen, különösen csekély számmal voltak az igazgatók, kiknek elmaradása most az év végén felhalmozódott teendőikkel még csak menthető, de miféle okai lehetnek a rendes tanárok részvétlenségének?

Hosszasabb eszmecsere indult meg a segélyegyesületi jelentés tárgyalásánál s a hozott határozatok mindenesetre üdvös hatással lesznek a segélyegyesület fellendülésére. Majd az alapszabály-tervezetre került a sor, melyet elnök indítványára egyenesen részletes tár-

gyalás alá vettek. Egyes szakaszoknál kelleténél hosszabb vita is keletkezett, de majd minden eredmény nélkül, mert az egész tervezet lényegében igen csekély, de stylusában annál több módosítással elfogadtatott. Az irányi módosítás nagyon is ráfert a pongyola dolgozatra, melyet, ha magyarosabb, értelmesebb és szabatosabb nyelven olvashatunk, nagy részben B. J. s.-pataki tisztársunknak tudható be, ki szívós éberséggel indítványozott majd mindegyik ponthoz élvezhetőbb formát.

Az idő előhaladt volna miatt a program utolsó pontja másnapra maradt s a gyűlés tagjai tömegesen vonultak a Scha'kház-fogadó termébe, hol Kassa város törvényhatósága 300 terítékű díszebédet adott vendégei tiszteletére. Péchy főispán, Fábrián alispán, Münster polgármester, Bernáth K. táblai tanácselnök, Sziber E. főigazgató és Kassa város számos notabilitása tisztelte meg a tanárokat jelenlétével.

A rendkívül fényes és gazdag lakomán egymást érték a szellemes tósztok, melyek közül őszinte és rokonszenves hangjával és tartalmával Kassa város főjegyzőjének beszéde keltett lelkes hatást.

Sinka S.

(Vége köv.)

KÖZÉLETÜNK.

A belmissió.

A belmissió nagy fontosságú kérdésének vitatása napirenden van. Két tábor viaskodik egymással, egy porondon s mindenik a győzelem reménységével. Egy porondon — mondom — mert hiszen mindenik fél hársányan kiáltja és hirdeti, hogy: *belmissió kell, a belmissió szükséges, belmissió jöjjön el hát a te országod!* Hanem aztán a fegyverek, vagyis az eszközök, melyekkel küzdenek, nagyon különbözök. Mert míg az egyik fél — ha ugyan szabad e hasonlattal élnem — csak egy vékony, gyenge pengéjű karddal vagdalkozik, hasítgatja a levegőt; a másik löfegyvert használ s golyókat röpít az ellentáborba. Nem tudom, hogy ki marad győztesnek a porondon, de én hiszen, szeretem azt hinni, hogy az erős nem fog gyenge lenni s ha még fegyverzete is jobb a másikénál: övé a diadai.

Megkísérlették ugyan már a küzdők, hogy ne csak egy porondon, hanem egyenlő fegyverekkel is viaskodjanak. Felölték magokra a „*hitnek paizsát*“ és kezökbe vették „*az evangéliumnak fegyverét*“, de csudák csudája! Ime mi nézők nagy ámulattal azt tapasztaltuk, hogy a mit eddig a polgári törvény §-aira szoktak mondani, hogy azok viaszból vannak s most ide, majd oda hajlíthatók: ugyanezt lehetne most — legalább az egyik fél fegyverhasználatából ítélve — mondani, az Istennek aranyból, ezüstből s minden drágakőből becsesebb beszédjéről, az evangélium egyes helyeiről, tételeiről is. Mert hogy egyebet ne is említsek, micsoda magyarázatát, értelmezését olvastuk pl. az *imádkozásra* vonatkozó szentirati helyeknek!? Csodálkozással és megbotránkozással határos bámulat fogja el a valódi református kálvinista embert, a midőn azt látja, hogy ma már még a ref. theologiai tanár és lelkész urak is ki akarták, vagy ki akarják tudni magyarázni az új-szövetségből nem csak azt — mint pl. a katolikusok — hogy az elhalt kegyesekhez és szentekhez, hanem még azt is, hogy a még élő *közönséges emberekhez* is szükséges imádkoznunk, ezeknek közbenjárását is kell kérnünk, mintha talán az „*egy Közbenjárónak*“ hatalma és hatálya meg-

rövidült vagy megfogyott volna már Isten előtt!!! Lám, lám, szegény kálvinisták! mennyire elmaradtok voltatok is ti mindedig! s mennyire magatok voltatok okai, ha könyörgésetek nem mindjárt és mindig hallgattatott meg . . . hiszen ti sohasem mondottátok eddig más felekezetű keresztyén társaitokkal „Szűz Mária! könyörögj érettünk! Nepumoki Szent János! könyörögj érettünk“ . . . Nos hát, most már ki kell pótolnotok a régi mulasztást, most és ezután már így kell imádkoznotok: N. N. uram! Kornya, Kis, vagy Nagy jó uram! könyörögj érettünk! . . . Urak! urak! hát hova jutunk így!? hova akarjátok vezetni ref. egyházunk gyülekezeteit?! Kell imádkozni, kell könyörögni igenis buzgón és szorgalmasan a mi Istenünkhöz; de *mindig a Jézus Krisztus nevében és által*, nem pedig valamely meghalt vagy élő *közönséges halandó nevében és által*.

A másik meg bizonyosan azt is kimagyarázta az írásokból, hogy még a *képek* is szükségesek. Bizonyosnak azért mondom ezt, mert hiszen már egyházi színezetű lapot is láttunk szentképekkel megjelenni stb. É: hányan vannak, fájdalom! a kik a szentírás szavainak ide-oda értelmezése mellett úgy régi kánonainkat, mint kenfesszióinkat is feleslegeseknek és jelentőség nélkülieknek mondják és hirdetik!?

Meg lehet ugyan, hogy én tán tévedek. Meglehet, hogy mindezek talán csak látszatok mi előttünk, a vita csendes szemlélői előtt; — de ha nem azok volnának: úgy a legszomorúbb és valóban megdöbbentő jelenségek volnának azok bizonynyal. Igenis, megdöbbentő volna, hogy ha már a Írás magyarázására hivatott és képesített lelkészek között is akadnának olyanok, kik a szentírásnak nem a valódi értelmét, nem az igaz jelentését nézik, hanem csak azt, hogy milyen értelemben szolgálhatnak azok az ő nézeteik, hogy ne mondjam, egyéni érdekeiknek támogatására; megdöbbentő volna, hogy ha már az Ur Krisztus szolgálói is, magának a Krisztus leg-halálósabb ellenségeinek, a farizeusoknak és írástudóknak fondorlataihoz folyamodnának az Írások értelmezésében; s megdöbbentő volna, hogy ha Kálvinnak ez őszinte nyílt, egyenes, bátor, hithű s mindig határozott reformátornak követői is — a görbe, tekervényes utat választanák a végből, hogy nézeteiket mások által elismeressék és ők igazakul látassanak . . . Hát bizony így még az evangélium éles fegyverével sem lehetne ám a győzelem biztos kilátásával harcolni! hát bizony így nem lehetne belmissiót sem csinálni; — nem lehetne sem az egyháziasságot, sem általában a vallás-erkölcsi életet emelni, nem, hanem igenis lehetne az egyházat felbolygatni, az egységet megbontani, az erőt gyengíteni, külön-külön szektákat alkotni s ezek folytán aztán úgy a vallás-erkölcsi, mint a hitéletet — tönkre tenni . . . Ne játszatok tehát, az Isten szent szerelmére kérlek benneteket, kedves tisztársaim! ne játszatok könnyelműen a tűzzel! és ne akarjátok a vallásrajongás s az ujitási viszketeg kóros betegségét mintegy erőszakkal beoltani a mi okos hiten épült egyházunk tagjainak vallásos lelkiületébe! Ne akarjátok önkezeitekkel bontogatni református egyházunk bástyafalait! hanem, ha már reperálgatni akarjátok, ám tegyétek! Reperálgatok és reperáltassatok, de ne kontár munkás legényeket alkalmazzatok magatok mellé, mert bizonynyal mondom: össze talál omlani a bástya s vele maga az épület is mihamar és akkor, mint „*oldott kéve*“ hullanak szét annak lakói! . . .

De hát mit is akartok ti voltaképen? Belmissiót sürgettek, belmissiót akartok, nemde? Hát jól van. Ámde akkor legelsőben is azzal kell tisztában lenne-

tek, hogy: *mi az a belmissió, a mit li szükségesnek vélek és akartok?*

En e kérdésre még határozott feleletet nem olvastam sehol.* És mert nem olvastam, kénytelen vagyok önmagamból kiindulva, azon szerény nézetemnek adni kifejezést, hogy a helyesen értelmezett belmissió nem lehet és nem is más, mint szent könyvünk ama szavainak megvalósítása: „*mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből*” mert „*a hit (jó) cselekedet nélkül meghalt állat*” vagy más szavakkal, a jól értelmezett belmissió nem más, mint az *élő* vagyis *munkás hit* élesztése s öregbitése.

És ha már ez így van, a mi pedig szerintem kétségbe vonhatatlan igazság — akkor kérдем:

az-e tehát a belmissió, hogy ha hiveinket az imádkozás, bibliamagyarázás és ígehirdetés nyilvános helyétől, a templomtól elzárva vagy elbocsátva, a zsinagógaszerű összejöveteleken szenteskedőkké, térden könyörgő vallásrajongókká képezzük; vagy az, hogy az Isten tiszteletére és imádságra épített hajlékban, az imádságnak házában Istent imádni, embertársait szeretni s hitükből folyólag minden szép, jó és nemes tettek gyakorlására lelkesítjük?

Az-e a belmissió, hogy ha hiveinknek azt mondjuk: testekkel, az anyagiakkal és így családdal, a társadalommal, egyházzal, hazával ne gondolj, ne törődjél, hanem bibliát véve kezdedbe, azzal jársz otthon, az utcán és mezőn... vagy az, hogy ha ezt mondjuk és erre kötelezzük mintegy: „*hat napokon munkálkodjál és tegyed minden dolgodat... a hetedik napot pedig megszentelj!*”

Az-e a belmissió, hogy ha hiveink egy részét, valami csuda (vagy tán nagyon is közönséges) módon *újjászülöttekké* képezve, ridegen elkülönítjük a többiek-től s gyűlölt ellenségeivé teszszük egymásnak; vagy az, hogy ha ezt mondjuk, s azt, a mit mondunk megvalósítani is igyekszünk lelkiismeretesen „*Mindnyájan testvérek vagytok.*” „*Szeresd tehát felebarátodat, mint te magadat*” mert „*arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek?*”

Vagy hát az-e a belmissió, hogy ha hiveinket arra oktadjuk, vagy tán jobban mondva, oda kényszerítjük, hogy mint hajdan a képmutató farizeusok, úgy most ezek is mindenütt, de mindenütt *imádkozzanak és énekeljenek*, hogy tiszta „*hivőknek*” láttassanak az embe- rektől; vagy az, hogy ha hivatás szerinti eljárásunkkal, beszédünkkel, predikálásunkkal és példánkunkkal arra törek- szünk és oda hatunk, hogy ne felejtsek, de sőt teljes- síték tőlük telhetőleg amaz evangyéliumi intést: „*a jólé- teményben pedig meg ne restüljete!*”

Mindezek után és alapján most már még csak azt kérдем: melyik lelkész teljesíti tehát inkább és iga- zabban belmissióit?

Vajjon az-e, a ki új gyülekezetet alakít, új prófé- tákat nevel és bocsát ki (mintha bizony akár az egyikre, akár a másikra joga és hatalma volna) és az új gyüle- kezeten prófétái által álszenteskedő, vallásrajongó tago- kat idomít? az-e, a ki vagy feltűnni akarásból, vagy újítási viselkedésből, a futkározó atyafiakkal egyet- értve, a nevetségesen czimzett „*újjászülötteket*” pártolja és támogatja, s ez által az eddig egységes református egyházat apró darabokra szakgatni segíti; s az-e, a ki mindezek fejében megelégszik azzal s belmissiót vél

* Pedig adtunk rá feleletet. Lásd Prot. Szemle II. évf. p. 332 kk. és Debr. Prot. Lap 1895. évf. 24. sz. 294-5. lapokon.

Hely. szerk.

teljesíteni, hogy ha az „*újjászülöttek*” csoportja reggel és különösen este, nappal és éjjel, szobában és utcán, erdőn és mezőn stb. imádkozik térden, szembehunyva, (persze, hogy a házi isteni tisztelet czége alatt) és hall- gatja a *lőkétől* megugrott, vagy az adósságai miatt „*csődöt*” mondott, avagy pl. a „*váczi egyetemen*” kép- zett s általa azonban már „*kibocsátott*” s az ige hirde- tése és a biblia magyarázatára felhatalmazott új prófé- tákat? — vagy talán az, a ki lelkesíti magasztos hiva- tásának s e hivatása méltóságának megfelelőleg, csend- ben és zaj nélkül ugyan, de tehetsége egész erejével, buzgalma és lelkiismeretessége egész hatalmával ápolni, növelni, öregbiteni igyekeztve hiveiben az *élő munkás hitel*: házról-házra megy el, s hivéinek önkéntes áldo- zatú filléreiből vagy nagyobb adományaiából egy vagy több humanisztikus intézetet létesít; úrasztali diszes kész- leteket, avagy a toronyba harangokat készített; árva gyermekek és szegény tanulók részére alapítványokat s ösztöndíjakat tétet; az e'emi csapás által sujtott fele- barátoknak, vagy valamely más vallásfelekezett s nem- zetiség közé ékelt hitrokonok segélyezésére kegyado- mányokat gyűjt; vagy talán a vallásosság s a közmű- velődés emelése végett iskolák építésére s újabb tan- székek felállítására buzditja, és pedig sikerrel gyüleke- zetre tagjait? stb. stb. — Nem állítom ugyan én azt, hogy mindez egyedül a lelkész munkája, s hogy nála nélkül ilyen eredményeket elérni talán nem is lehetne, de azt igenis állítom, hogy épen itt, e téren van a lel- készek az a magasztos hivatása, melynek ha lelki- ismeretesen megfelel: *belmissiót teljesít*, mert az *élő, a munkás hitel* éleszt és növeli hiveiben.

De befejezem már, különben is — akaratom elle- nére — hosszúra nyúlt megjegyzéseimet. Befejezem annak megjegyzése mellett, hogy én vitatkozni, pole- miába elegyedni nem akarok, azon kéréssel, hogy méltassátok, ha ugyan méltónak ítéletek — ti, a kiket ez ügy komolyan érdekel — fölvetett kérdéseimet szíves figyelmetekre, gondolkoztatok rajta! És ha gondolkoztok, én hiszem, hogy bizonyára más nézetben fogtok lenni a belmissió lényegére nézve, mint voltak eddig olyan sokan. Ez esetben pedig meg vagyok győződve, hogy a helyesen értelmezett és alkalmazott belmissió *nem rom- bolásra*, hanem *építésre* vezet.

A belmissió eddigi irányzata vonatkozólag, a mely erős meggyőződése szerint *csak romlást és vesze- delmet* szülhet, azt mondom tehát én is, a mit már szeretett tisztársaim közül többen mondtak volt: ne tovább!

Madarász Imre,
ev. reform. lelkész.

Levél a „Debreczeni Protestáns Lap” szerkesztőségéhez.

(Folyt. és vége.)

12. Vétkeztem-e, hogy az ily irányú törekvések ellen, dr. Szabó Aladár úr irt „*A földolog*” czimen a „Hajnal” belmissiói havi folyóirat II-dik évfolyam 5-dik számában, s ezen czikk tartalma, a fentebb említettek értelme következtében engemet is érintett?

13. Vétkeztem-e, hogy ezen oly nyomatékos czik- ket, mit dr. Szabó Aladár úr reám vonatkozólag is irt, „*A földolog*” czimen oly együgyűen elhallgattam? Vétkeztem igen!! mert egy levéllel nyilvánosságra kellett volna hozni valamely vallásos lappal, hogy én azon nt. lelkész uraknál, a kiket dr. Szabó Aladár úr belmis-

siói működéséhez szorosabb összefüggésbe lépni felkertetem, nem dr. Szabó Aladár urat kívántam központnak tekinteni, hanem igenis azon nemeslelkű munkásságát a Krisztusért, és a központ az Úr Jézus maga, dr. Szabó Aladár úr és több hozzá hasonló szellemileg munkálkodó lelkész urak az Úr Jézus Krisztus igaz zászlósai, és mi, a közéletbeli emberek, az Úr szent ügyének fegyverhordozói. Igen, így értettem; így értem ma is.

14. Vétkeztem-e, hogy így visszavonulva, bár szívem fáj, de egy jobb jövőt remélve vártam és jött is, a mint csak szívem remélni birt, jött az X. Y. levele és indítványa, „Kis Tükör“ vallásos kis lap III-dik évfolyam 21. és 22. számaiban. Az X. Y. nemeslelkű nagytiszteletű úr levelével és indítványával teljesen egyet értek és szintén a Farkas János úr erre vonatkozó elismerő nyilatkozatával; ezen okoktól indítatva kerestem fel nt. Dicsőfi lelkész urat folyó évi június 23-án, de véle kellőleg nem beszélhettem, de ezáltal a debreczeni református egyház hivatalos helyiségeben tudomásomra jutott a „Debreczeni Prot. Lap“ folyó év 25. számában megjelent nyílt levél nagytiszteletű Eröss Lajos ev. reform. lelképásztor úrhoz, melyben ugyanis rólam eléggé bántólag nyilatkozik, az írója, nyilatkozatának 4-ik bekezdésében így írván:

„Lehet azonban, hogy nem az elmondottak sértették evangelista barátunkat, hanem az a kérdés bántotta meg: „mondja el kérem, itt hűveink előtt élet-történetét?“ A mire aztán el kellett mondania, tudván, hogy mi ismerjük azokat — életének különböző fázisait: kálvinista voltam, nazarénus, anabaptista lettem, majd ismét visszatértem a kálvinisták-hoz!“ Ezen cikkben elmondottakat, igaz, hogy érintettem, de nem ilyen kirívó hangon; én csak azt mondtam, hogy mint kálvinista református születésű, később a baptista hitfelekezethez áttértem, ezen baptista név sokak által nazarénus néven ismeretes, de e kettő között igen nagy a különbség, és azt meg, hogy anabaptista, éppen nem mondtam: Kövendy Dénes lelkész úr ezen nyílt levelében én velem mintegy megcsúfolni kívánja dr. Szabó Aladár urat; az nem fáj nekem, hogy engem illetett gúnyos megjegyzése, de az fáj, hogy olyan embert, mint dr. Szabó Aladár úr, általam sértegessen, bárki is legyen az.

15. Vétkeztem-e, hogy ha egyházunk főbb vezetői ellen ily méltatlan emelt vádakát visszaútasítok, annyival is inkább, mert Madarason létem alkalmával engemet semmivel meg nem sértettek, sőt az igen tisztelt Kövendy Dénes és Medgyaszai lelkész urak a híveik előtt azon megjegyzést tették beszédemre, azzal erősítették, hogy igen szép és jó, bár az összes híveik hallának meg és értenék meg! És megigérték, ha még Madarasra megyek, ne így házaknál tartsam az alkalmi beszédemet, hanem inkább a templomban a szószékről, ők azt is megengedik inkább, de az esteli összejöveteleknek nem barátjai.

Kívánatos volna, ha a nagytiszteletű Eröss Lajos úr oldaná meg, hogy mily álláspontot foglaltam el ezen ígérettel szemben.

16. Vétkeztem-e, ha a „Debreczeni Prot. Lap“ folyó év 24. számában megjelent „Vélemény a belmissióra vonatkozólag“, Csiky Lajos theol. akad. tanár úr által közrebocsátott cikkét úgy vélem kihivhetőnek, ha lelkészeink mind olyan értelemben volnának, mint Budapesten nagytiszteletű Papp Károly lelkész úr és Kenessey Béla theol. tanár, Hamar István püspöki titkar, dr. Szabó Aladár nagytiszteletű urak, meg a nagyikindai református lelkész, nagytiszteletű Fekete Gyula úr.

17. Vétkeztem-e, hogy csak oly református papokat ismerek el egyházunk igaz lelkészeinek, a kik az igazság mellett úgy nyilatkoznak, mint nagytiszteletű Fekete Gyula úr?

18. Vétkeztem-e, hogy ezen nemeslelkű lelkésszel lelkem egyet érez; egymást nem ismerjük és mégis bennünk egy lélek él, tudniillik a Krisztus lelke.

19. Vétkeztem-e, hogy ezek előhaladására szellemileg közreműködöm és szívem mélyéből imádkozom érteket, de imádkozom azokért is, a kik ezeknek ellenségeik?

20. Vétkeztem-e, ha azon lelkészeket, kik nem úgy gondolkoznak, mint Fekete Gyula és dr. Szabó Aladár és dr. Kecskeméty István, Hamar István, Kenessey Béla nagytiszteletű urak és még sok mások, kiket megnevezni nem vagyok képes, *vétkeztem-e*, ha azokat, kik nem az itt megnevezettek szerint gondolkoznak, azokat nem papoknak, hanem hivatalos béreseknak ítélem ienni? Igen, mert hivatalból és csupán a fizetésért szolgálnak és lélektől indítatva soha, mert nem a Krisztus lelke lakozik bennök, hanem testi és világi (Pál I. Korinth. 6. rész 2-dik és 3-dik vers).

21. Vétkeztem-e, ha a „Debr. Prot. Lap“ 25. számában megjelent „Eddig és *netovább*“ című cikkben nevezett nagy cséplőre az a megjegyzésem, hogy ezen cséplőgép igen *erős* alkotmány, mert a tudományos csavarokkal (srófokkal) gazdagon fel van szerelve, ez tagadhatatlan, de egy nagy hiba mégis van benne: a magvat fejtő dobja nagyon éles, úgyannyira, hogy cséplés közben a jó magot is összetördeli és a vadrepce közé hullatja, sőt hasznavehetetlenné teszi (illetve igyekszik tenni). Volt szerencsém működése közben meggyőződni róla. Ugyanezen cikk többi sorából azon szavak „a bibliai helyek holt reczitálási vágya“, ez csak az Illyés Endre úr gondolataiban van meghalva. A mi különben is a címet illeti, az „Eddig és *netovább*“-ot, ha azt az alatta lévő szövegével összegezzük, annyit jelent az: „feszítsd meg, feszítsd meg a világosságot!“ de mindezekre legyen elég annyit megjegyezniem, hogy a gyávák és félénkek a sötétben feltűnő fényes alakoktól megijednek; ha némelyek erőt is vesznek magokon, de lármát csapnak, hogy másokat fölébresztve, magokat megnyugtathassák.

22. És vétkeztem-e, ha kérem, hogy ha valamely nagytiszteletűségének a soraimban foglaltak ellen némi nyomatékosabb kifogása volna, úgy szíveskedjék az illetékes helyen lépéseket tenni, az egyházunk főbb törvényszékéhez, az egyházi gyűlés ítélőszéke elé állítatni. Én a soraimban foglaltakról mindenkor szavatolok. És ha egyházunk ezen főbb törvényszéke előtt is netalán méltatlan elítéltetném, úgy kénytelen leszek a Luther ama szólásával élni, „mert nem hiszek sem a pápának, sem az egyházi gyűlésnek egyedül, mivel nyilvánvaló, hogy sokszor tévedtek és magoknak ellent mondtak.“** Én sem hiszek teljesen sem a Confessió, sem az egyházi gyűlések törvényeinek, mivel „Az egyházak hivatalnokai nem állanak kötelelességeik magaslatán.“***

De addig is, míg ezen soraim a nyilvánosság előtt napvilágot látnának, imádkozni fogok buzgón az örökké

* Hát annak megítélésére, hogy valamely lelkész pusztá kényelemből, talán hanyagságból, vagy esetleg magasabb elvi szempontból helyteleníti-e az ezen pontban megnevezett lelkész és tanár urak gondolkozás- és cselekvésmódját: ennek megítélésére a levélíró kellő alappal, képzettséggel nem bír.

Hely. szerk.

** Redenbacher V. A reformáció rövid története, 35-ik oldalon.

*** Lásd a Szalai-féle Keresztyén III. évfolyam 6-ik számában „Az alföldi socialismusról“ írott cikket.

éő szent és végtelen, igazságú Istenhez, hogy áldja meg azon szent ügyet, hogy a belmissió, hazánk és egyházunkban a szeretet és béke áldását terjeszse, hogy találjanak benne örömet és békét mindazok, a kik a mai nap még ennek ellenségei. „Boldogok, kik tudják az Úrban való örömet.“ Isten végtelen szeretete és kegyelme legyen és maradjon velünk. Ámen.

Kelt H.-Szoboszlón, 1895. június 29.

Ökröss Mihály,
molnár.

IRODALOM.

Az „Ébresztő“, ezen evangyéliomi irányú, népies szellemben szerkesztett egyházi lapunk érdekében felhívást intéz annak lelkes ifjú szerkesztője a *ref. lelkészekhez, tanítókhöz és hívekhez*, mely felhívását a maga teljes egészében készséggel közöljük lapunk hasábjain a következőkben:

„Békesség az olvasónak!

Uj idők küszöbén állunk. Az evangélizáció: az egyháziasság, a vallásos buzgóság felélesztésének és ápolásának ideje többé elodázhatlan. A belmissió gyakorlása elől többé nem huzódhatik vissza a *ref. lelkész*, mert az idők szelleme, s ebben magok híveink követelik tőlünk, hogy lelki gondozásunkba vegyük őket.

És az evangélizáció már meg is indult. Fájdalom, hogy ennek legelső hívei, bajnokai külföldi hasonló mozgalom gépies utánzásával, a lelki kevélyeket nevelő neobaptistikus irány követésével ferde útra kezdik terelni a különben üdvös, óhajtott mozgalmat. Egyházi lapok, folyóiratok szolgálják az ügyet, mint a „Kis Tükör“, a „Keresztyén“, a „Hajnal“, melyek közül a két utóbbi a „Keresztyén“ és a „Hajnal“ csak annyiban református lap, illetőleg folyóirat, a mennyiben nincs kiírva rá, hogy „baptista“; — és a „Kis Tükör“ is hajlik ez irány felé.

És mindezekhez járlu, hogy Budapestén Mayer H., egy magát lelkésznek hirdető baptista, lapot indított meg „Az igazság tanúja“ hangzatos címmel és ezzel a lappal elárasztják most főleg református gyülekezeteinket.

Az evangélizációnak a mi kálvini egyházunk szellemében való munkálására, a baptistáskodó és baptista lapok ellensúlyozására ez év ápril hó 6-án, egyidőben a baptisták közlönyével „Ébresztő“ címmel református néplapot indítottam meg.

Célom volt és marad olyan lapot adni magyar református híveink kezébe, a mely távol minden nagyképűsködéstől, szenteskedéstől, egyházunk tiszta evangyéliomi szellemében akar hatni; akar segítségére lenni a lelkészeknek az evangélizáció nagy munkájában, melyet gyülekezetében minden lelkésznek meg kell már kezdeni, ha azt nem akarjuk, hogy a baptismus magához szedje híveinket.

Világosságot akarok — tájékozást óhajtok nyújtani, hogy mit cselekedjünk atyámfiai férfiak? Hogy lapom missiót teljesít, csak az nem látja be, a ki egyházáért nem lelkesedik.

A lap, mely már harmadik havi pályáját futja, annyira mérsékelt árú, hogy a legszegényebb egyháztagok is megrendelhetik; sőt — mint lapom megindulásakor jeleztem — ingyen példányokat is küldök az előfizetni nem képes szegény hívek közt kiosztás végett. Es pedig a honnan tíz előfizető jelentkezik, 2 ingyen példányt, a honnan husz, 5 ingyen példányt, s a honnan négyven, 10 ingyen példányt.

Szegény ember vagyok, nincs módomban áldozni annyi összeget, mennyit egy lap fentartása igényel. Segélyért azonban nem fordulok senkihez, csak annyit kérek első sorban a lelkész uraktól, hogy viseljék szívükön e kis lap fennállását, nem érettem, hanem azokért, a kiknek használni akarok, a kiknek megőrzése, megtartása létkérdés egyházunkra nézve — híveinkért.

Bízalommal fordulok a tanító urakhoz; nekik már eddig is sokat köszönhet lapom; — karolják fel ők is azt a célt, melyet én szolgálni óhajtok lapommal.

Végül jóindulatába, pártfogásába ajánlom lapomat református egyházunk buzgó híveinek. Ha csak felényi szeretettel fogják fel ügyét e lapnak, mint a mennyi szeretettel szól ez hozzájuk, virágozni fog ez s hatása meg fog látszani a mi híveink keresztyén életén.

Lapom minden második vasárnap jelenik meg a nyári félévben. A téliben októbertől áprilissig pedig hetenként. Előfizetési díja negyedévre 40 kr., félévre 80 kr., egész évre 1 frt 60 kr., mely összegért minden előfizetőnek saját címére fogom küldeni a lappéldányokat.

Az előfizetési pénzek az „Ébresztő“ kiadóhivatalának (Nagyvárad, Uri-utca) címzendők.

Mutatványszámokat kívánatra bérmentve küldök.

Nagyvárad, 1895. június hó. Tisztelettel *Tóth József*, *ref. segédlelkész*, az „Ébresztő“ szerkesztője.

Szívesen ajánljuk a magunk részéről is ezen kis lapot egyházunk összes tagjainak figyelmébe és támogatásába.

Magyar írók élete és munkái. A m. Tud. Akadémia megbízásából írta *Szimyeyi József*. A legújabbban megjelent IV. kötet 4. füzetében (Harsányi — Heinrich nevekkel) a következő, bennünket közelebről érdeklő írók neveivel találkozunk: id. és ifj. Harsányi Sándor, Hatvani István, Haubner Máté, Hazslinszky Frigyes, Händel Vilmos, Hegedüs István, János, László, Sándor. Az eddig megjelent 32 füzetben 7512 magyar író életével és irodalmi működésével ismerkedünk meg.

A magyar költészet kincsháza stb. cím alatt *Endrődi Sándor* jeles költő és tanár által szerkesztett nagyszabású szemelvényes gyűjtemény jelent meg a magyar költésztörténet és poétika tanítási céljaihoz alkalmazva. Az ötven sűrűnyomású nagy ívre terjedő munka valóban „kincsháza“ a magyar költészetnek, mert minden költői műfaj legnevezetesebb termékei a legrégebb korbeltől kezdve a legújabbakig feltalálhatók e munkában. Azonkívül, a mi a könyv felhasználhatóságát nemcsak tanulóra és tanárra, hanem a nagyközönségre nézve is felettébb fokozza, a magyar költészet történeti áttekintése, különös tekintettel az egyes műfajokra, továbbá a verstan főbb szabályai s végül a műfajok elméletének rövid előadása vezetik be a gyűjteményt, a mely dolgozatok különböző, de mindmennyi avatott kezekből származnak. Az irodalomtörténeti részt dr. *Kardos Albert* debreczeni főreáliskolai tanár írta. Általában véve e gyűjtemény semmi más hasonló munkával nem állítható egy sorba, mert azok közül magasan kiemelkedik, annyira, hogy tanárok és tanulókra nézve valóságos nyereség. Ajánljuk a művelt közönség figyelmébe. Ára díszes kötésben 5 frt. — Az Athenaeum kiadásában egy másik becses munka is látott egyidejűleg világot, t. i. *Szájru szájra. A magyarság szálló igéi*. Gyűjtötte és magyarázta *Tóth Béla*. A szálló ige alatt szerző az olyan szólásokat érti, a

melyek mintegy középfajt képeznek a közmondás és az idézet közt. Ezeket a szállóigéket nagy fáradsággal gyűjtötte össze Tóth Béla, a ki minden szerénysége mellett is, mely bevezető szavában megnyilatkozik, kétségtelenül igen becses munkával gazdagította irodalmunkat. Az egyes szálló igék eredete mindenütt lehetőleg fel van tüntetve. Ajánljuk az irodalom kedvelőknek és nyelvészeknek. Ára diszes kötésben 3 frt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyi hír.** Főtiszteletű Kiss Áron püspök úr e héten üdülés végett családjával együtt a feketehegyi fürdőbe utazott. Távolléte alatt a püspöki hivatal ügyeit Balogh Ferencz hittanár, egyh. ker. tanácsbíró látja el, fentartván magának a püspök úr, hogy a legfontosabb, közvetlen intézkedést igénylő ügyek hozzá, utána küldessenek el.

— **Harmincezer forintos alapítvány.** Méltó örömmel hozzuk köztudomásra a következő nagyérdékű ujdonságot. Szombathy Istvánné Veresmarthy Zsuzsanna kegyes asszony példája életet adó fényvel ragyog Debreczen derék református asszonyai előtt. Ugyanazon szeretet a Krisztus iránt és hűség s áldozatkészség az anyaszentegyház iránt sok nemes szívben él és munkálkodik. Egyszerű polgárasszonyok szerény adományai mellett az Auer Andrásné, Papp Józsefné, Révész Bálintné és Hegyi Mihályné úrnők tizezrekre menő alapítványait találjuk. Az önkéntes adományok és alapítványok aranykönyvébe ismét új név került 30,000 frtos gazdag ajándékkal. Egy debreczeni buzgó kálvinista asszony ugyanis összes vagyonát, mely halála után lesz felhasználható és mintegy 30,000 frt értéket képvisel, felajánlotta a debreczeni ev. ref. kollégiumnak theologus ifjak segélyezésére. Az alapítvány föltételeit a derék rendelkező Balogh Ferencz hittanár meghallgatásával állapította meg. E föltételek nagy mértékben fognak könnyíteni a szegény diákok megélhetését tanuló pályájukon. Mert célja az, hogy a hittudományokat hallgató ifjak a konviktusban ingyenes ellátásban részesüljenek. Első sorban azonban minden esztendőben más-más, segédlelkésznek menő ifjú, a ki vizsgáit a debreczeni kollégiumban tette le, palást, süveg és könyvek beszerzésére 100 forintot kap az alapítványból. Ezenkívül két helybeli illetőségű theologus, a kik konviktusba nem vehetők fel, 80—80 frt készpénz segélyben részesülnek. Többi része a kamatoknak konviktusi ellátásra fordítandó. Az alapítványra egy hittanár gyakorol felügyeletet, a ki ezért 50 frt tiszteletdíjat kap.

— **Debreczeni főiskola.** Az akadémiai tanárkar a közelebbi egyházkerületi közgyűlés elé jóváhagyás, megerősítés végett beterjesztett akadémiai ifjúsági törvényeket, „*Iskolai törvények* a magyarországi ev. ref. egyház debreczeni főiskolájának theologiai és jogakadémiai hallgatói számára. Függetlenül: A theologiai és jogakadémiai hallgatók tanulmányi rendje és vizsgál-

ati szabályzata cím alatt immár kinyomatta. A 34. lapra terjedő munkálat tartalomjegyzéke következő: I. szakasz. A theologiai és jogakadémia szervezete. II. szakasz. Fölvétel, beiktatás, tandíj. III. szakasz. Katonai szolgálatban levő joghallgatók beiktatására vonatkozó szabályzat. IV. szakasz. Leczkéltatogatósi szabályzat. V. szakasz. Iskolai jótétemények. VI. szakasz. A vallásosságot illető törvény. VII. szakasz. Templomi szolgálatokat, ünnepkövetségbe járást és őszi segélygyűjtést illető törvények. VIII. szakasz. Benlakási szabályzat. IX. szakasz. Felügyeleti és fegyelmi törvények. X. szakasz. A főiskolai nyilvános olvasóterem használati szabályai. XI. szakasz. Iskolai egyletek, becsületszékek. XII. szakasz. Végbizonyítvány, távozási bizonyítvány. Függetlenül. A theologiai és jogakadémiai hallgatók tanulmányi rendje és vizsgálati szabályzata. a) A hittanhallgatók tanulmányi rendje és vizsgálati szabályzata. b) A joghallgatók tanulmányi rendje és vizsgálati szabályzata. Nagy szükség volt már a régi, jó részben teljesen elavult, meglehetősen rendszertelen iskolai törvények helyébe az idők változásai által létrehozott új törvényeket összeállítani, s melléjük illesztvén a két tanszak hallgatóinak eddig különálló tanulmányi rendjét és vizsgálati szabályzatát is, egy minden kérdésben bizton tájékoztató kalauzt adni, úgy a már tanpályán levő akadémiai tanulók, mint a pályaválasztás kérdésével foglalkozó ifjak kezébe.

— **A debreczeni ev. ref. egyházközség presbyteriuma** f. hó 10-én délután Simonffy Imre fogondnok és Némethy Lajos lelkész, utóbbi mint hely. lelkészelnök kettős elnöklete alatt érdekes tárgyakban fontos gyűlést tartott. A gyűlést bizalmas értekezlet előzte meg, tárgyalván ez a mi tengeri kigyónkká vált lelkészválasztási ügynek egyik elvi jelentőségű kérdését. Tudja lapunk olvasó közönsége, hogy a debreczeni ev. ref. egyház presbyteriuma azt jelentette be az esperesnek, hogy ez az egyházközség meghívás útján akar lelkészhez jutni, s a presbyterium jelenvolt tagjainak többsége meg is állapodott Mitrovics Gyula sárospataki theol. tanár úr, mint meghívandó lelkész személyében. Midőn a presbyterium azon álláspontra helyezkedett, hogy ő a lelkészválasztás ügyében az egész egyházközséget képviseli, tehát a kit ő meghívandónak jelöl, az úgy tekintendő, mint a kit az egyházközség akar meghívni, s midőn a kisebbség ez ellen óvást emelt s felebbezését jelentette be: a többség kimondotta, hogy a felebbezést nem fogja fölterjeszteni. Időközben négy presbyter, u. m. dr. Szinay Gyula orsz. gyűl. képviselő, Dicsőfy József lelkész, Kovács József egyházi ügyész és Szikszay Szabó László kinn jártak Mitrovics Gy. érdekében Kabán Dávidházy János esperesnél, de őt aligha sikerült megnyerniök, a mennyiben a fentebb említett napra épen azért kellett összehívni a presbyteri gyűlést, illetőleg értekezletet, mert az esperes egyházunk elnökségéhez levelet intézett, melyben határozott szavakkal kéri a visszatartott felebbezésnek hozzá való beküldését. Az esperes levele így hangzik: 458/1895. sz. A debreczeni ev. ref. egyház főtiszteletű és nagyságos elnökségének. A nélkül, hogy ezuttal a debreczeni presbyterium velem tegnap közölt 293. sz. határozatára részleteiben nyilatkozni akarnék, a főtiszteletű és nagyságos elnökséget tisztelettel megkeresem az iránt, hogy Márk Andre úr és társai által beadott két rendbeli felebbezést, mint a mely minden körülmények között a lelkészválasztás ügyirataihoz tartozik, s a presbyteriumnál csak illetéktelenül lehet, melyet közelebbről és minden részében ösmerni akarok, hozzám sürgősen megküldeni méltoz-

tassék. Kiváló tisztelettel. Kabán, 1895. július 5. Dávidházy János, esperes." Az értekezlet Dicsőfi József lelkész indítványára minden vita nélkül elhatározta a felebbezésnek az espereshez való beküldését. Az értekezleti gyűlés befejeztével megalakult presbyteri közgyűlés tudomásul vette azon bizottsági jelentést, hogy az özv. Hegyi Mihályné úrnő költségén a főiskola és a nagytemplom közötti emlékkertben, a magyar prot. hitvalló gályarab lelkészek emlékezetére felállítandó szobor ügye a megvalósulás felé közeleg, a mennyiben nemcsak kijelöltetett a szobor helye a kertben, de a már elfogadott tervezet alapján az illető művész hozzá is kezdett műve alkotásához. Szép határozata volt ezen presbyteriális gyűlésnek az is, hogy néh. Révész Bálint püspöknek, Kovács János debreczeni festőművész által olajba festett nagy képét, egyhangú határozattal, 200 frtért megvette gyűlésterme számára. Magát tisztelte meg a presbyterium, mikor meghajolt néhai nagynevű elnöknek emlékezte előtt.

— **A reformáció a millenáris díszmenetben.** Simonffy Imre kir. tanácsos debreczeni polgármester közelebbi budapesti útja alkalmából Debreczennek a milleniumi kiállításon való részvétele tárgyában órák hosszágú tanácskozott Smidt kiállítási igazgatóval egyebek közt arról, hogy Vágó Pál festőművész az általa tervezett millenáris díszmenetbe felveszi a reformációt is, a Pesti Hirlap szerint Debreczen város érdeklődése mellett a reformációból egy érdekes képet sző menetébe. Debreczen város polgármesterének köszönettel tartozik a protestáns közönség, a miért a művész figyelmét a Magyarország történetében olyan nagy horderejű reformációra felhívta. Ezzel a magyar haza 3 millió 400 ezer polgárának óhaját tolmácsolta.

— **Lelkészválasztás.** A belényes-remetei ev. ref. egyház, a lemondás folytán üresedésbe jött lelkészi állomást választás útján június hó 23-án töltötte be. Az 5 pályázó közül Nagy Dániel ev. ref. s. lelkész kapott 17 szavazatot és Szathmáry István n.-szalontai s. lelkész 59 szavazatot; így Szathmáry István n.-szalontai közszeretben s tiszteletben álló s. lelkész 42 szótöbbséggel remetei rendes lelkésznek nyilvánított. Állomását a buzgó és tevékeny ifjú lelkész aug. 1-én foglalja el.

— **Nyílt kérdés „Vaskalap” úrhoz.** Ön e Lap 20. számában azzal kezdte meg „Falusi leveleinek” új folyamát, hogy minden alapos ok nélkül neki ment az én cikkemnek, mely ugyancsak e Lap 17. számában jelent meg. Ön szerint, bár „jóakarató” cikket írtam, csak a levegőt vagdaltam, mivel „mint fiatal ember nem tudom elképzelni sem annak lehetőségét, hogy . . . az egyházpolitikai törvények egyhamar — legalább ez évben — nem lesznek életbe léptetve.” „Nem tudják ezt tenni és nem is lehet,” állítja Ön, mint bizonyosan öreg ember, nagy merészen tovább. Mindezek alapján most, midőn már kétségtelenül bizonyos, hogy a szóbanforgó törvények f. év október 1-én életbe lépnek, azt kérdem Öntől, nincs-e valami megjegyzése fentebbi merész állítására? Ha nem lenne, akkor majd nekem lesznek megjegyzéseim az Ön cikkére. Kassa, 1895. július hó 8. Révész Kálmán.

— **A kézügyesítő szaktanfolyam.** Az elmúlt évben a hajdúmezei tanítók a kézügyesítő oktatásnak csak egyik munkanemét sajtóították el a Debreczenben rendezett szaktanfolyamon. Az idén a Gönczy-egyesület „Otthon” helyiségében rendezik be a második szaktanfolyamot, melynek Orelt János, az országos tanítói

árvaház igazgatója lesz a vezetője. A tanfolyam f. hó 22-én nyílik meg és tart bezárólag augusztus hó 20-ig. A tanfolyamon mindennap délelőtt 8–12 óráig foglalkoznak a tanítók. Tandíjat nem kell fizetniök, sőt még a munkához szükséges anyagokat is ingyen kapják; ezenkívül a vidékről a tanfolyamra érkező tanítók az országos tanítói árvaházban ingyen ellátásban is részesülnek. Felhívjuk úgy a helybeli, mint a vidéki tanítókat, hogy e kedvező alkalmat a kézügyesítő oktatás elsajátításához igyekezzenek minél számosan felhasználni.

— **Levél nagytitiszteletű Eröss Lajos úrhoz.** A „Debreczeni Prot. Lap”-ban „Acetum habet in pectore stb.” címmel megjelent cikket olvasva, örömmel győződtem meg arról, hogy Nagytitiszteletűséged úgy az újjászületést, mint az egymásért való imádkozást, s a református hívők egyéni szabadságát, sőt az eklézsiában való nyilvános bibliamagyarázói tisztet illetőleg is velem egy értelemben van. Az egymásért való imádkozást illetőleg én sem állítottam soha mást, mint ennyit: „Az evangélium s Kálvin értelmében is nekünk egymásért nem csak szabad, de kell is könyörögnünk.” A világiak bibliaolvasási s az olvasottak feletti gondolkodási s a gondolatot meg kibeszélhetési jogát illetőleg ennél többet nem állítottam, mint Eröss úr: „Teljes szabadság minden hívő számára,” már t. i. az eklézsián, az eklézsiái épületeken kívül, mert az eklézsiái épületekben a nyilvános írásmagyarázói jog szerintem is csak az egyház által erre felhatalmazottaknak, vagy ezek megbízottainak szabad. Hogy pedig nt. úr az én állításaim mellett Kálvinból vett idézetekre Kálvinból vett ellenidézetekkel felel, az nem onnan van, mintha ez az erős fejű, tiszta gondolkodású, szikla-szilárd jellem talán kétféleképpen beszélt volna egy dologról, hanem onnan, mert nt. úr az egymásért való imádkozást a közbenjárói imádsággal, a magános egyéni bibliamagyarázói jogot meg a nyilvános hivatalossal boronálja össze, — czélzattal vagy czélzat nélkül, nem kutatom, — s idézeteit is aztán így rendezgeti. A mi a „turbulens” meg „inquietus” elemre vonatkozó megjegyzését illeti, arra egy adomával felelek. Volt Mátyás királynak három lustája, kiket a különöz király ki akart próbálni lustaságukról. Hát betette őket egy nádfedelű hajlékba s azt reájuk gyujtatta. A hir szerint, mikor már égett a hajlék, az egyik így szólott: „recseg a nád,” mire a másik így válaszolt: „azért nád, hogy recsegjen.” A harmadik pedig így szólott: „Ugyan, hogy nem resteltek beszélni?!” Nem is beszéltek többet, nem turbálták egymást, nem is mozdultak meg, nem lettek inquietusokká, hanem ott égtek nyugodtan mindhárman. — Hát ha a magam eddigi működését tekintem, úgy látom, hogy én még nem tettem többet, mint látva az egyházam épületét fenyegető veszélyt, szólok, hogy „recseg a nád.” De Eröss úr sem tett többet még eddig, mint-hogy visszaszólt, „azért nád, hogy recsegjen.” Nagy valószínűséggel vannak többen, kik hallva bennünket, így szólnak: „Ugyan hogy nem resteltek beszélni?!” Próbáljuk tettel. Keljünk fel mi, mozogjunk, munkálkodjunk, próbáljunk felkölteni másokat is s megmenteni, a mi megmenthető. A fölkel, a munkálkodni törekvőkre meg ne fogjuk rá, hogy turbulens, inquietus elem, mert *quietizmussal* még nem sikerült veszélyből kimenekedni és másokat kimenteni soha. Tisztársi szíves üdvözléssel. N.-Becserek, 1895. jul. 11. Szalay József, ref. lelképásztor.

— **Vitkáról a felől értesítik Lapunkat,** hogy ott közelebbről halt meg a vitkai egyház egyik nagy jóltevője, Szalay György. A boldogult személyében az isteni

gondviselés választotta ki azt az eszközt, mely által a felelte szegénysorsú egyháztagnak az egyházfenntartás nyomasztó gondjától megszabadulnak. Ugyanis az említett egyszerű, igénytelen, de mindenki által igen tisztelt és becsült férfiú a vitkai egyháznak huszezer forint értékű örökséget hagyományozott. Egész élete mintaképpül szolgált hitsorsosainak, halála után pedig olyan példát hagyott, melyet nagyjaink, tehetőseink közül is csak nagyon ritkán szoktak követni. Legyen áldott a hű lélek emlékezete reformált anyaszentegyházunk előtt, legyen siri pihenése csendes.

— **Egyháztörténeti adatok.** A napokban egy levél érkezett hozzánk, melyet közérdekű voltánál fogva sietünk kiadni. T. szerkesztő úr! A közelebbi időben több lelkésztársam fordult hozzám azon kéréssel, hogy küldeném meg az egyházára vonatkozó adatokat. Még ma is érthetetlen volna előttem a multak iránt való s ily tömegesen nyilvánuló érdeklődés, ha a felsőbányai lelkész úr hasonló czélból hozzám intézett levelében nem érinti, hogy a „Debr. Prot. Lap” mostanában közlé egy régen beküldött régiségemet, melylyel kapcsolatban jeleztem, hogy a d. m. egyházkerület levéltárában mely egyházak kereshetik a rájuk vonatkozó adatokat. Nehogy jelzésem további félreértésekre szolgáljon okul, s a levelezésektől is meg akarva kimélni magamat, tudatom, hogy én a jelzett okmányokat nem küldhetem meg senkinek is, mert már rég nincsenek kezeim közt. Egyuttal újabb alkalmat veszek magamnak közölni, hogy a nevezett levéltárban a Be, be, B csomagban a következő egyházakra vonatkozó okmányok találhatók a mult századból: Kis-Bégány 2, Békés 3, Nyüved-Élesd 2, Beregszász 1, Borzova 2, Bereg-Böszörmény 5, Munkács 5, Nagy-Ida 2. Kiváló tisztelettel vagyok stb. Vác-Hartyán, 1895. jul. 5. Földváry László.

— **Megjelent s beküldetett hozzánk a Péntek Ferencz szerkesztésében a „Protestáns sajtóiroda” által kiadott „Protestáns Sajtó” 1-ső száma.** Kéziratul akar e nyomatos szolgálni a sajtó és a lelkészi hivatalok számára. Megjelenik naponként s előfizetési ára egy hónapra 1 frt és így tovább, vagyis egész évre 12 frt. Korai dolog volna még e vállalat értékéről, életrevalóságáról ítéletet mondani.

Szerkesztői üzenetek.

Vettük a következő czikkeket: „*Ref. egyházunk a jövőben*”; „*Összinte hangok*”; „*Mit cselekedjünk hát?*”; „*S. K. nekrológia*”; „*A meghívás*”; „*Epilogus az óvári értekezlethez.*” Mindezekre *lehetőleg* már a következő számban sort kerítünk. — **Kérdésőnek.** De igen, a D. Pr. L. helyettes szerkesztőjének van és lesz szava a belmissió kérdése felett e lapban megindult vitához. Epen a jövő heti számban akar egy czikkben felszólalni, hogy tehetségéhez képest helyes útra térítse azokat, kik valóban úgy beszélnek a belmissióról, hogy szemelláthatólag fogalmuk sincs annak lényegéről, kiterjedéséről.

TARTALOM-JEGYZÉK: Az életbeléptetés stádiuma. Aurifaber. — **Tanügy:** Az országos középiskolai Tanáregyesület Kassán tartott XXIX. évi közgyűlése. Sinka S. — **Közéletünk:** A belmissió. Madarász Imre. — **Levél a „Debreczeni Protestáns Lap” szerkesztőségéhez.** Ókröss Mihály. — **Irodalom.** — **Különfélek.** — Szerkesztői üzenetek. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Pályásati hirdetés.

A debreczeni ev. ref. egyház pályázatot hirdet a hatvan külvárosi fitanítói állomásra.

Alapfizetés 600 frt. Ötödéves korpótlék 60 frt, hat izben, évnegyedes részletekben előre fizetve. A várostól lakás, vagy nős tanító részére 240 frt, nőtlén tanító részére 120 frt lakpénz; nős tanító részére 14 köbméter, nőtlén tanító részére 10 köbméter tűzifa, beszállítva.

Kötelesség: egy vagy két osztály, rendkívüli esetben több osztály tanítása a tiszántúli ev. ref. egyházkerület által megállapított tanterv szerint.

A kérvényhez csatolandók: a) keresztlevel; b) oklevél; c) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány; d) legujabb keletű orvosi bizonyítvány, melyben a testi épség is igazoltassék; e) az állam vagy más felekezet tanítóképezdjében nyert oklevél mellett a vallástanból és az egyházi éneklésből s ezek tanítási módszertanából valamelyik ev. ref. egyházkerület tanítóképesítő bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1895. *július 31-ik* napjának d. u. 5 órájáig Némethy Lajos lelkész úrhoz küldendőek vagy adandók be. Megválasztott állomását legkésőbb 1895. évi szept. 1-ső napján elfoglalni köteles.

Jegyzet. A korpótlék és 240 frt, illetőleg 120 frt lakbér iránt tárgyalás van folyamatban, mely reménylhetőleg nemsokára kedvező véget ér; addig a korpótlék nem fizetetik; lakásul pedig egy szoba adatik.

Debreczen, 1895. július 3-án tartott presbyteri gyűlésből.

As elnökség.

Pályásati hirdetés.

A debreczeni ev. ref. egyház pályázatot hirdet az ispotályi és cserutczai leányiskolák tanítónői állására.

Alapfizetés: négyszáz forint; ötöd éves korpótlék ötven frt öt izben évnegyedes részletekben előrefizetve. A várostól lakás vagy 120 frt lakpénz és 10 köbméter tűzifa beszállítva.

Kötelesség: egy vagy két, rendkívüli esetben több osztálybeli lányok tanítása a tiszántúli ev. ref. egyházkerület által megállapított tanterv szerint, úgy szintén a női kézi munka tanítása.

Kérvényhez csatolandók: a) keresztlevel, b) lelkészi bizonyítvány, hogy pályázó férjezett, özvegy vagy hajadon-e? c) oklevél, d) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, e) legujabb keletű orvosi bizonyítvány, melyben a testi épség is igazoltassék, f) az állam, vagy más hitfelekezet tanító- vagy tanítónő-képezdjében nyert oklevél mellett a vallástanból és egyházi énekekből s ezek tanítási módszer tanából valamelyik ref. egyházkerület tanítóképesítő bizottságától nyert bizonyítvány.

A pályázati okmányok 1895. *évi július hó 31-ik napjának d. u. 5 órájáig* Némethy Lajos lelkész úrhoz adandók vagy küldendőek be; megválasztott állomását legkésőbb 1895. szeptember 1-ső napján elfoglalni köteles.

Jegyzet: A korpótlék és lakbér felcsemelése iránt tárgyalás van folyamatban, mely reménylhetőleg nem sokára kedvező véget ér; addig a korpótlék nem fizetetik, lakbérül pedig 100 frt adatik.

Debreczen, 1895. július hó 3-án tartott presbyteri gyűlésből.

As elnökség.

Pályásati hirdetés.

A sárospataki ev. ref. főiskolában egy theolog. akadémiái tanszékre pályázat hirdettetik.

E tanszékhez, heti 10 órával, a *dogmatörténet, dogmatika és vallásbölcselet* (vagy e helyett valamely később meghatározandó, de az előbbiekkal benső kapcsolatban álló tantárgy) előadása van kötve, megfelelő special kollégiumokkal és szemináriummal.

Elnyerésére csak ev. ref. vallású és lelkeszi hivatalra is jogosított egyének pályázhatnak.

Javadalma:

1. 1300 frt törzsfizetés.
2. 300 frt lakáspénz.
3. Ötödévenként 100—100 frt korpótlék, ezúttal még csak négy ízben.
4. A felekezeti tanárok állami nyugdíjintézetébe felvételével teljesen egyenlő nyugdíj-jogosítvány.

Pályázni szándékozók folyamodványaikat, hivatottságukat, illetőleg jogosítottságukat bizonyító okmányaikkal (Egyházi törv. 488. §.), rövid életrajzzal, testi épségüket igazoló orvosi véleménynyel f. évi *augusztus 20. napjáig* a tiszáninneni ev. ref. egyházkerület főtisztelt elöljáróságához czimezve, a sárospataki ev. ref. főiskola akadémiái és közigazgatói hivatalához küldjék be.

Az állomás november hó elején foglalandó el.

Miskolcz, 1895. július hó 10-én.

Kun Bertalan,

tiszáninneni ev. ref. püspök.

Pályásati hirdetmény.

A *karczagi* ev. ref. gymnásiumnál a VI-ik osztály megnyitása alkalmából, az 1895—96-ik tanévre betöltendők a következő tanári állások:

1. *Magyar-német* vagy *német-latin*.
2. *Magyar-latin*.
3. *Természetrájt*, bárminő melléktárggyal.

Ezen állások mindenikével, ha okleveles pályázók lesznek, 1000 frt törzsfizetés s 200 frt lakáspénz jár; a h. tanár fizetése 800 frt. A fizetést mindig évnegyedévenként előre szolgáltatja ki az egyházi pénztár.

Pályázhatnak protestáns vallású tanárok és tanárjelöltek. A megválasztottak állomásukat 1895. szept. 1-én kötelesek elfoglalni. Az okleveles r. tanár egy évi sikeres működés után véglegesítették s kötelezett tagja az orsz. tanári nyugdíjintézetnek, hova csak a fizetése után járó %-ot fizeti.

A helyettes tanár oklevele megszerzése után nyomban r. tanárrá lesz s r. tanári fizetést kap.

A pályázni kívánók kellően felszerelt kérvényüket *1895. július 25-ig* alulírotthoz küldjék be.

Karczag, 1895. július 7.

Hajnal Elek,

a gymn. igazgatótanács elnöke.

1—2

Pályázat tanári állásokra.

A *hajdu-nánási* ev. ref. hat osztályú gymnasiumban üresedésbe jött *német-magyar*, esetleg *német-latin*, továbbá *magyar-latin*, esetleg *rajzólo geometria-számtan* tanári tanszékekre pályázat hirdettetik.

Fizetés: 1200 frt, melyből 200 frt lakbér, az egyház pénztárából évnegyedévenként előre fizetve. — Ha okleveles pályázók nem lennének, alkalmazást nyerhetnek tanárjelöltek is, ez esetben azonban a fizetés 900 frt, melyből 100 frt lakbérnek tekintetik.

A kívánt oklevéllel bíró egyének egy évi sikeres működés után állandósíttatnak, a midőn is az országos tanári nyugdíjintézetnek kötelezett tagjai leendenek.

Nem okleveles egyének csak helyettes tanári minőségben és csak egy évre választatnak, de ha ez idő alatt a kívánt tárgyakból oklevelet szereznek és sikeres működést mutatnak fel; a következő évben mint rendes tanárok állandósíttathatnak. Végre, ha okleveles, de nem a kiírt szakokból képesített egyén választatnék, az szintén csak helyettes tanári minőségben és csak egy évre alkalmaztatik, fizetése azonban 1200 frt lesz.

A megválasztottak állomásaikat f. év augusztus végén, legkésőbb szeptember 1-én elfoglalni kötelesek; okleveles és családos egyének 40 frt, okleveles nőtlen egyének pedig 15 frt útiköltséget kapnak, mely összeg azonban, ha állomásuktól 3 év eltelté előtt bármi okból megválnak, az egyházi pénztárba visszatérítendő lesz.

Megjegyeztetik, miszerint a gymnasium teljessé tétele és állami segélyeztetése iránt a nagyméltóságu miniszteriumhoz a felterjesztés megtétele s az ügy kedvező elintézése esetén a tanári fizetések annak megfelelőleg fognak rendeztetni.

A pályázati kérvények keresztlevélllel, esetleges katonai szolgálatukat igazoló irattal, továbbá végzett tanulmányaikat s eddigi alkalmazásukat feltüntető hiteles okmányokkal, végre orvosi bizonyítvánnyal felszerelve f. évi *augusztus hó 15-ig* az ev. ref. egyház elnökségéhez küldendők.

Kelt H.-Nánáson, az 1895. évi június 28-án tartott egyháztanács gyűlésben.

1—2

As egyházi elnökség.

Pályázat.

A *túrkevei* ev. ref. egyház egy tanítónői állomásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 535 -- ötszázharminczöt forint évnegyedes részletekben az egyház pénztárából előre fizetve.

Kötelesség: I—II. leányosztály tantervszerinti vezetése, s a IV—VI. leányosztályban a nőikézimunka tanítása.

Pályázhatnak ev. ref. vallású okleveles tanítónők. A kellően felszerelt pályázatok *f. évi július hó 28-ig* alulírotthoz küldendők.

Túrkevény, 1895. július 6.

Ssabó Sándor,
ev. ref. lelkész.